

M u s i k k i a h a r m o n i k a l l e

Music for Accordion

Musique pour Accordéon

Photo © Music Finland, Maarit Kyröharju

KALEVI AHO

Sonaatti kahdelle harmonikalle

Sonata for two accordions

(1984/89)

Score

M189A

M u s i i k k i a h a r m o n i k a l l e
Music for Accordion *Musique pour Accordéon*

KALEVI AHO

Sonaatti kahdelle harmonikalle
Sonata for two accordions

(1984/89)

Score

ISMN 979-0-55003-216-3
M189A

Kuva/Photo: Maarit Kyröharju/Music Finland

Kalevi Aho

Keskeisiin suomalaisiin nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho syntyi Forssassa maaliskuun 9. päivänä 1949. Hän alkoi opiskella viulunsoittoa kotikaupungissaan kymmenen vuoden ikäisenä, ja hänen ensimmäiset sävellyksensä ovat peräisin jo tuolta ajalta. Syksystä 1968 hän opiskeli viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa; hänen sävellysohjelmaansa oli Einojuhani Rautavaara.

Suoritettuaan sävellysdiplomin keväällä 1971 Aho jatkoi opintojaan Berliinissä (1971–71) Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Music and darstellende Kunst). Vuodesta 1974 vuoteen 1988 hän toimi Helsingin Yliopistossa musiikkitieteen lehtorina, ja vuosina 1988–1993 hän työskenteli Sibelius-Akatemian sävellyksen professorina. Syksystä 1993 Aho on työskennellyt vapaana säveltäjänä.

Ahon tuotannon keskeinen osa koostuu laajamuotoisista orkesteri-, kamarimusiikki- ja vokaaliteoksista. Tällä hetkellä hänen tuotantoonsa kuuluu viisi oopperaa (1977–2013), viisitoista sinfoniaa (1969–2010), kaksikymmentä konserttoa (1981–2013), kolme kamarisinfoniaa jousiorkesterille, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia, suuri määrä kamarimusiikkia eri kokoonpanoille sekä lukuisia soolosoitinteoksia.

Hän on tehnyt myös lukuisia orkestrointeja ja sovituksia muiden säveltäjien teoksista. Tärkein näistä on Uno Klamin keskeneräisen baletin *Pyörteitä* täydentäminen. Vuodesta 1992 Aho on toiminut Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, ja syksyllä 2011 hänet nimitettiin orkesterin kunniasäveltäjäksi.

Aho on ollut lisäksi aktiivinen musiikkikirjoittaja. Hänen kirjalliseen tuotantoonsa kuuluu noin 600 esseetä, kolumnia, teosesittelyä tai muuta kirjoitusta musiikista, kirjallisuudesta ja yhteiskunnasta. Hänellä on ollut myös useita tärkeitä organisatorisia tehtäviä Suomen kulttuurielämässä.

Sonaatti kahdelle harmonikalle (1984/89)

1. Preludi (Molto rubato) ja passacaglia
2. Preludi (Leggiero) ja fuuga (Andante – Più mosso – Leggiero)

Vuonna 1984 sävelsin harmonikkataiteilija Matti Rantasen aloitteesta suuren sonaatin harmonikalle. Pyrin tässä teoksessa luomaan harmonikalle jotain vastaavaa, kuin mitä ovat Lisztin virtuoosisimmat teokset pianolle. Viisirivisellä näppäinharmonikalla on mahdollista soittaa sellaisia kulkuja, jotka ovat täysin mahdottomia kaikilla muilla instrumenteilla. Kummankin käden ulottuvuus on yli kaksi oktaavia, jolloin monet mitä hurjimman kuuloiset sävelkuviot tulevat mahdollisiksi. Harmonikalla kykenee toteuttamaan lisäksi erittäin monimutkaista polyfoniaa.

1. harmonikkasonaatissa pyrin kehittämään harmonikan virtuoosisia ja polyfonisia mahdollisuuksia äärimilleen. Harmonikkataiteilija Marjut Tynkkynen kantaesitti sonaatin Kuhmossa 29.7.1989, mutta sitä ennen kävin teoksen hänen kanssaan huolellisesti läpi, niin että yhdessä editoimme sen soitettavaksi mahdolliseen muotoon.

Samalla päätin tehdä 1. sonaatista version kahdelle harmonikalle. Tällöin eri polyfoniset tasot saa helpommin eriytymään ja kuulumaan, ilman että mitään täytyy jättää pois sävellyksen monimutkaisimmista kohdista.

Myös duoversio on teknisesti äärimmäisen virtuoosinen teos, ja se sai odottaa kantaesitystään aina lokakuun 27. päivään 2002 asti, jolloin Veli ja Susanne Kujala soittivat sävellyksen kantaesityksen Helsingissä.

Sonaatti koostuu kahdesta laajasta osasta. Ensimmäinen osa alkaa laajalla, rytmisesti vapaalla ja ikään kuin suuntaansa etsivällä preludilla, jota seuraa suuri passacaglia. Se kasvaa polyfonisesti yhä monimutkaisemmaksi ja teknisesti erittäin vaativaksi esittää.

Myös toinen osa alkaa preludilla, joka on ilmeeltään kevyt, hyvin nopea ja aineeton, ja jossa on käytetty hyväksi käsien suurta ulottuvuutta harmonikan näppäimistöllä. Preludia seuraa vähitellen nopeutuva laaja kolmoisfuuga, jossa siinäkin polyfonia kasvaa erittäin monimutkaiseksi. Teos päättyy villiin lyhyeen koodaan.

Kummassakin osassa perustana on sama, varsin vapaasti käytetty 12-sävelrivi.

Kalevi Aho

Kalevi Aho, one of Finland's foremost contemporary composers, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He commenced violin studies in his hometown at the age of ten, and his first compositions also date from this time. From the autumn 1968 he studied the violin and composition at the Sibelius Academy in Helsinki; his composition teacher was Einojuhani Rautavaara.

After graduating as a composer (1971), Kalevi Aho continued his studies in Berlin (1971–71) as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik and darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Since the autumn of 1993 he has worked in Helsinki as a freelance composer.

The central focus of Aho's work consists of large-scaled orchestral, chamber and vocal works; to date his output includes five operas (1977–2013), fifteen symphonies (1969–2010), twenty concertos (1981–2013), three chamber symphonies for string orchestra, other orchestral and vocal music and a large amount of music for chamber ensembles and solo instruments.

He has also made a number of arrangements and orchestrations of works by other composers. The most important of these is the completion of Uno Klami's unfinished ballet *Pyörteitä* (*Whirls*). Since 1992 Aho has been composer-of-residence of the Lahti Symphony Orchestra, and 2011 he was nominated to the honorary composer of that orchestra.

In Finland Aho has also gained a reputation as an assiduous writer on music. His literary output currently runs to almost 600 essays, presentations, columns and other writings. He has also occupied a number of important positions in Finnish cultural life.

Sonata for Two Accordions (1984/89)

1. Preludi (Molto rubato) ja passacaglia
2. Preludi (Leggiero) ja fuuga (Andante – Più mosso – Leggiero)

In 1984 I composed a substantial accordion sonata, in which I tried to create work that would be comparable in aspiration with Liszt's most virtuosic piano works. On an accordion with five rows of buttons it is possible to play things that would be completely impossible on any other instrument. The range of each hand is more than two octaves, and this enables the instrument to perform the wildest-sounding musical patterns. The accordion can also cope with extremely complex polyphony.

In my First Accordion sonata I tried to develop these virtuosic and polyphonic capabilities to the utmost. The first performance was given by Marjut Tynkkynen in Kuhmo on 29th July 1989; before that, I went through the work carefully with her, and together we polished it into performable state.

I then decided to make a version of the work for two accordions. This allowed the various polyphonic strata to become easier to differentiate, without having to omit anything from the work's most complex passages. The duo version, too, is an exceptionally virtuosic piece, and it was not premièred until 27th October 2002, when it was played in Helsinki by Veli and Susanne Kujala.

The sonata comprises two extensive movements. The first begins with broad, rhythmically free prelude, which seems to be searching for a sense of direction. This is followed by a great passacaglia, which grows polyphonically into something that is complicated and technically very demanding. The second movement also begins with a prelude that is expressively light, very fast and intangible, exploiting the hands' wide range on the accordion's buttons. The prelude is followed by a triple fugue which gradually increases in pace; here, too, the polyphony develops in an extremely complex manner. The work ends with wild, brief coda.

Both movements are based on the same basic material, a very freely employed twelve-tone row.

Sonaatti kahdelle harmonikalle

Sonata for Two Accordions

I

Kalevi Aho, 1984/1989

Molto rubato
(♩ = 56-60) *accel.* ----- ♩ = 92 *(meno mosso) (accel.)* ^{8va}-----

Accordion 1
ff

Accordion 2
ff

4 ⁽⁸⁾----- | *(piu mosso)*

(piu mosso)

7 **Tempo I** *accel.* ----- *rit.* ----- ♩ = 92 *poco rit.* -----

ff *f*

Tempo I *accel.* ----- *rit.* ----- ♩ = 92 *poco rit.* -----

ff *f*

10 $\text{♩} = 69$ *poco rit. ----*

p *mf* *cresc.* *ff*

leggiero *p* *mf* *cresc.* *poco rit. ----*

14 $\text{♩} = 69$ *accel. ---- rit. ----* $\text{♩} = 92$

ff *f*

accel. ---- rit. ---- *(accel. ----) (rit. ----)*

17 *(ad libitum)*

(ad libitum)

21 $\text{♩} = 92$ *poco rit. ----*

ff *poco rit. ----* *p*

Piu mosso

24 (♩ = 104) *poco accel.*

Piu mosso

(♩ = 104) *poco accel.*

leggiere *cresc.*

rit.

♩ = 112

rit.

♩ = 92

Adagio

♩ = 60

ppp
dolcissimo

Adagio

♩ = 60

38

p
ad libitum

